

Fig. 1. Ydre set fra sydvest. Foto Arnold Mikkelsen 2023. – *The exterior seen from the south-west.*

BREJNING KIRKE

HOLMANS HERRED

Ønsket om en kirke i Brejning opstod først og fremmest som følge af tilstedeværelsen af Den Kellerske Institution i byen: Professor og overlæge Christian Keller havde 1899 etableret den da benævnte *Kellerske Åndssvageanstalt*, dengang Nordeuropas største af sin type.¹ I 1930'erne voksede idéen om en lokal kirke, der kunne betjene beboere og ansatte ved institutionen samt imødekomme behovet fra det øvrige nærområde. Stationsbyen var vokset betragteligt i forlængelse af anlæggelsen af institutionen, og man fandt, at der var basis for opførelsen af en kirke som alternativ til Gauerlund Kirke (s. 3795) beliggende ca. 2,5 km derfra.²

Indledningsvis afholdtes månedlige gudstjenester i den kirkesal, der var knyttet til institutionens skolebygning, mens større arrangementer afholdtes i forsamlingsalen, der med tiden også blev benyttet til de ordinære gudstjenester.³ En kirkegård var desuden tilknyttet institutionen og indrettet med særskilt afsnit

til funktionærerne. Man ønskede en egentlig kirkebygning, der kunne fungere som sognekirke, og hvor man også, med sognepræst Poul Nielsens senere ord fra 1964, kunne »forkynde kristen omsorg i al forsorg«.⁴

En kirkekomité med sognepræst Adolf Friis som formand blev nedsat 1936, og 27. oktober præsenterede den idéen om egen kirke i Brejning for områdets borgere. Derefter påbegyndtes arbejdet med at skaffe støtte og midler til projektet.⁵ Opførelse af menighedslokaler i tilknytning til den nye kirke indgik ikke i planen, hvilket samme sognepræst senere begræd, mens oprettelsen af en kirkegård ikke var på tale, da henholdsvis Gauerlunds og institutionens egen tjente formålet.⁶

1941 blev professor Mogens Koch involveret i det projekt, der fra udgangspunktet var belastet af divergerende lokale og politiske interesser og siden af besættelsestid, efterkrigsår og generelle prisstigninger.⁷ Føl-

Fig. 2. Ydre set fra sydøst. Foto Arnold Mikkelsen 2023. – *The exterior seen from the south-east.*

gelig måtte arkitekten i årenes løb udarbejde flere nye prisoverslag, og finansieringen forblev en betydelig og forsinkende udfordring.⁸ Byggeriet kunne således først sættes i gang 1965; kirken blev opført på en grund, Den Kellerske Institution havde skænket, og grundstenen – i form af fire sten fra Gauerslund Kirke – blev nedlagt 22. aug. 1965.⁹

Bygningen blev opført af murermester Erling Axel og tømrermester K. J. Kristiansen under tilsyn af arkitekt Kristian Pedersen, Vinding.¹⁰ Rejsegildet fandt sted 12. febr. 1966 – 30 år efter arbejdet for kirken var påbegyndt. Indvielsen stod 20. aug. 1967 ved biskop Thyge Vilhelm Kragh.¹¹

Kirken ligger frit på en stor plæne på et højdedrag i udkanten af Brejning by nær Vejle Fjord (fig. 2 og 22). Fra byen løber Chr. Kellersvej sydøst om kirkebakken, mens plænen åbne areal mod nord og vest afgrænses af løvskov. Mod syd er plantet levende hegn foruden enkeltstående træer og buskads. En kort, grusbelagt adgangsvej (med bom) med en parallelt løbende fodgængersti i gule tegl leder med en let stigning til kirkens nordside (med etableret parkeringsplads) og fortsætter rundt om bygningen.

BYGNING

Mogens Kochs kirke i Brejning er et af arkitektens få bygningsværker og hans eneste kirke. Det markante og nyskabende anlæg, der står som en iøjnefaldende prisme i landskabet, var imidlertid lang tid undervejs. Fra skitseprojektets tilblivelse i 1941¹² gik der 26 år, før bygningen 20. aug. 1967 kunne indvies, og i den periode vandt projektet bred anerkendelse i arkitekturkredse. Kirken var sågar – med Arne Karlsens ord – i den usædvanlige situation, at den allerede inden opførelsen nævntes blandt dansk arkitekturs klassikere.¹³

Det realiserede projekt svarer ret nøje til de oprindelige planer. Kirken er opført over en stramt disponeret grundplan, hvis udgangspunkt er en regelmæssig 12-kant med afrettede langsider i nord og syd. Herved fremstår planen som en symmetrisk, solret orienteret og ottekantet centralbygning med knækkede gavle i øst og vest (fig. 3 og 4a-f). Til denne følger sig tre mindre tilbygninger med kvadratisk grundplan, et våbenhus i vest samt sakristi og dåbsventeværelse ved østfacadens skrågavle, og derudover to små udbygninger mod syd og nord, henholdsvis trappehus og redskabsrum, begge med facetterede gavle svarende til hovedkirkens.

Den hvidkalkede og teglhængte kirke er bygget af røde normalsten i krydsforbandt, og overalt rejser murene sig over en sokkel eller syld af store kampesten. Disse var oprindeligt kalkede, men står nu blanke. De knækkede gavle er med glatte, blytækkede kamme ført op over det stejle sadeltag med en vinkling på 60 grader, et gennemgående princip i bygningen, og set fra øst og vest er endegavlene – øverst med spidsbuede glamhuller, hvori klokken er ophængt – nærmest at opfatte som inkorporerede tårne (jf. fig. 7). Bygningen er i det ydre blottet for enhver detaljeudsmykning, men har i sig selv, facetteret og velproportioneret, et stærkt, skulpturelt præg.

I det indre er det høje kirkerum dækket af et spidsbuet trætondehvelv bestående af smalle, ubehandlede fyrrebrædder, der kulminerer 11 m over gulvet, hvor det nedre hanebånd er synligt (jf. fig. 8 og 15). De to buesegmenter er cirkeludsnit med en radius, der svarer til radius i den cirkel, der kan indskrives i planen (jf. fig. 21a-c).

Lysindfaldet sker primært gennem to store, spidsbuede og dobbeltsmigede vinduer (renoveret 2009) i vestgavlens vinklede gavle, mens to mindre åbninger med tilsvarende form er indsat østligst i langmurene, hvor de skærer sig op i hvælvet. Indvendig er væggene hvidkalkede

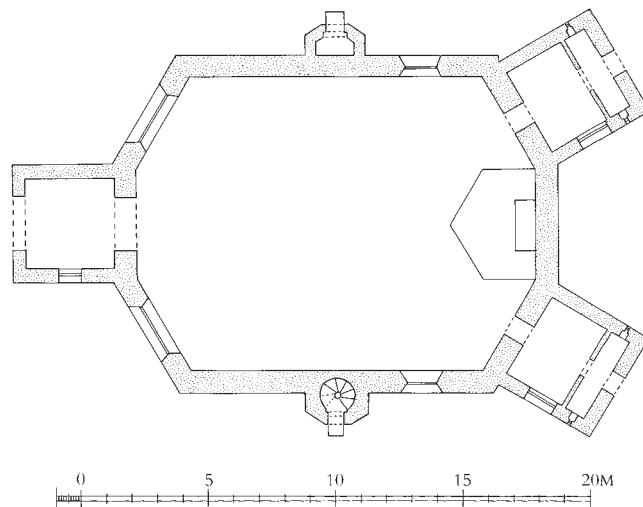
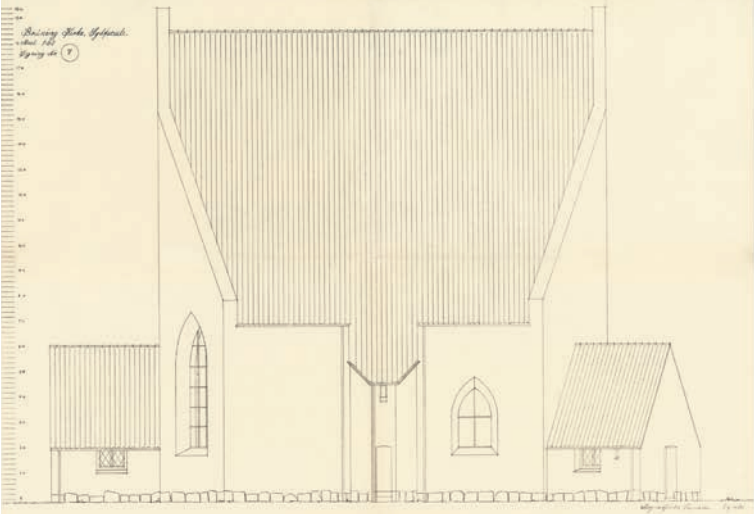
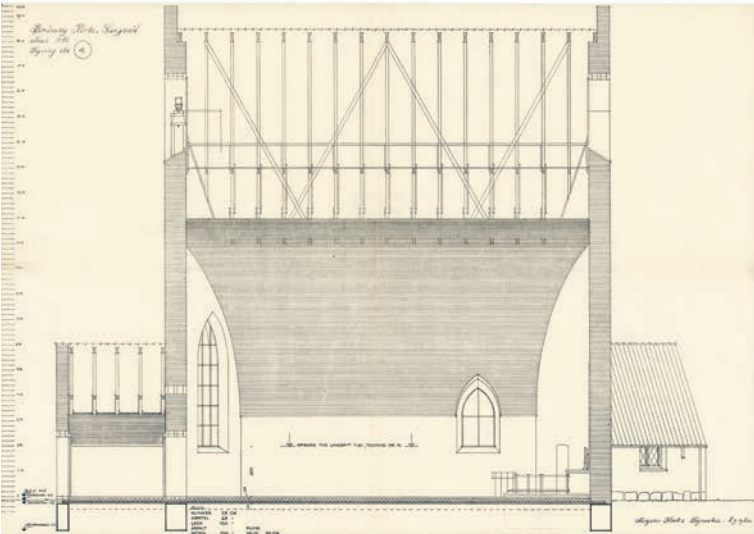
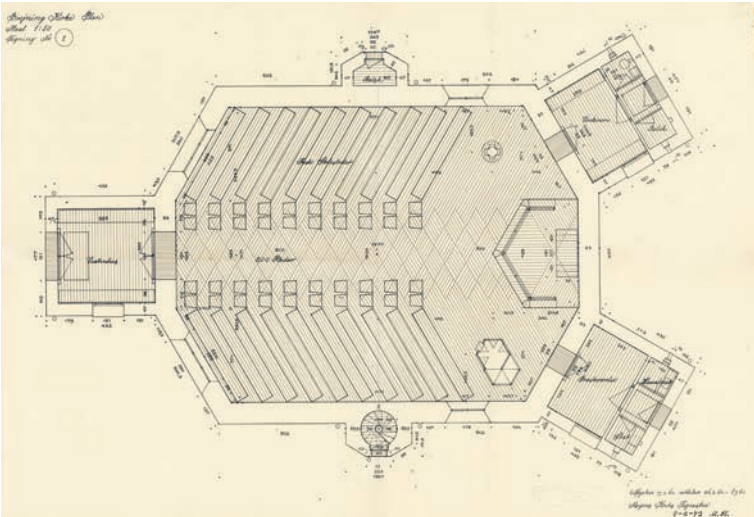

Fig. 3. Plan. 1:300. Mogens Koch 1941, suppleret af Anders C. Christensen, tegnet af Freerk Oldenburger 2023. Signaturforklaring s. 9. – Plan. Key on p. 17.

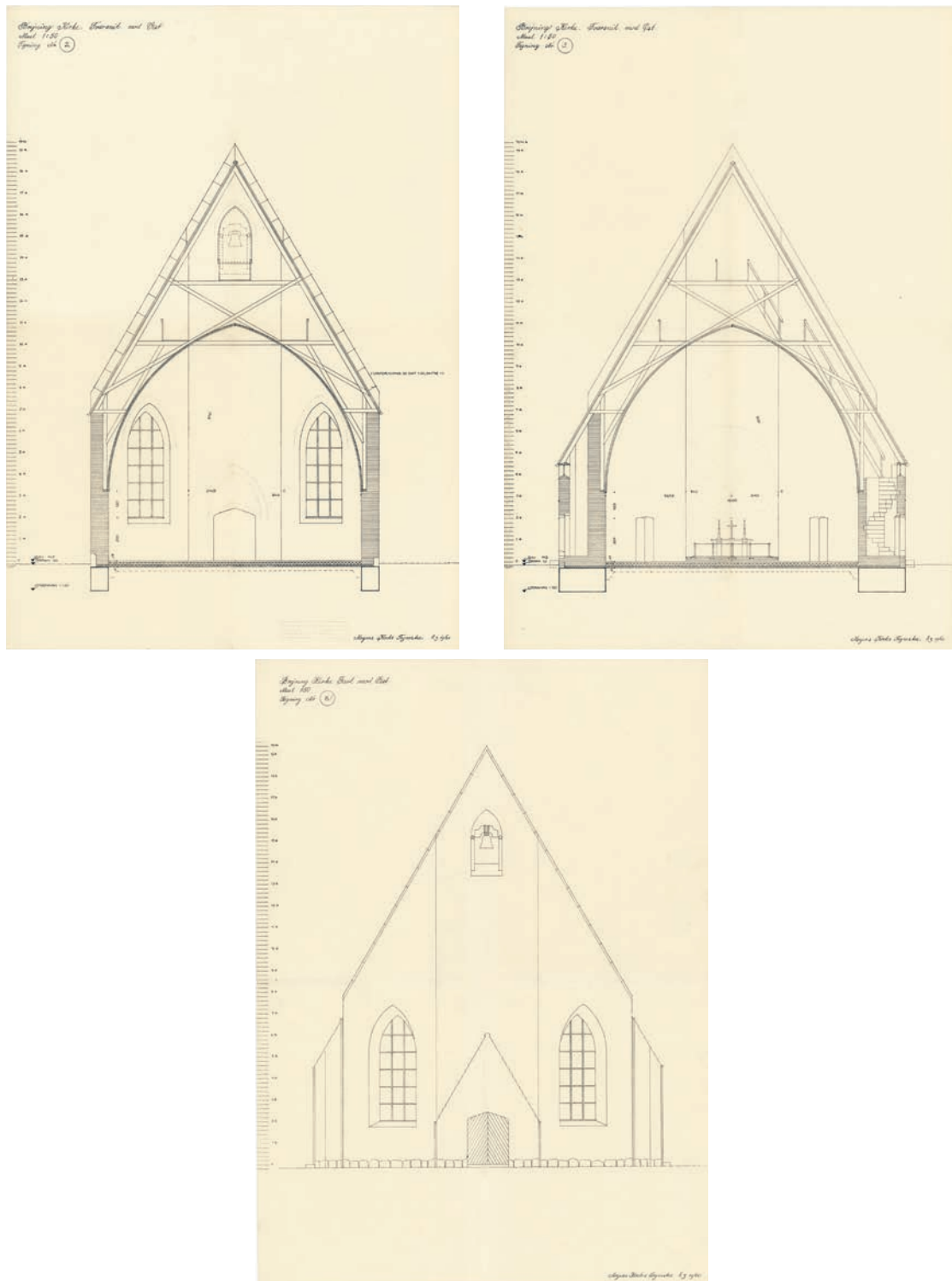

Fig. 4a-f. Tegninger. 1:300. a. Plan. b. Længdesnit set mod nord. c. Opstalt af sydfacade. d-e. Tværsnit set mod vest og øst. f. Opstalt af vestfacade. Mogens Koch 1960. Det kgl. Bygningsinspektors arkiv. — Scale drawings. a. Plan. b. Longitudinal section looking north. c. Elevation of south facade. d-e. Cross sections looking west and east. f. Elevation of west facade.